

3. Bolton D., Banner N. Does mental disorder involve loss of personal autonomy? *Autonomy and Mental Disorder*. Oxford: Oxford University Press, 2012. DOI: 10.1093/med/9780199595426.003.0022

4. Christman J. *Autonomy and personal history*. *Canadian Journal of Philosophy*. 1991. 21(1). 1-24. <https://doi.org/10.1080/00455091.1991.10717234>

5. Deci E.L., Ryan R.M. Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development and health. *Canadian Psychology*. 2008. (4). 182–185. <http://dx.doi.org/10.1037/a0012801>

6. Deci E.L. The Support of Autonomy and the Control of Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1987. (53) : 1024–1037. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.6.1024>

7. Powers T.A., Gorin A.A., Hope N., Holding A., Chua S., Koestner R. Effects of Neuroticism on Goal Support, Goal Progress, and Depressive Symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 2015. 34(8). 674-691; DOI: 10.1521/jscp.2015.34.8.674

8. Ryan R.M., Deci E.L., Vansteenkiste M. Autonomy Disturbances in Self-Development and Psychopathology: Research on Motivation, Attachment, and Clinical Process. *Theory and Method*. 2016. <https://doi.org/10.1002/9781119125556.devpsy109>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-507-8-3>

Губа З. С.,

*студентка 4-го курсу за спеціальністю «Психологія»
аврійського національного університету імені І. В. Вернадського*

Науковий керівник: Маслянікова І. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Таврійського національного університету імені І. В. Вернадського

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Ціннісна сфера особистості – це складне інтегральне утворення, яке визначає зміст і спрямованість активності людини, є основою її світогляду та життєвої позиції [1].

Вивчення впливу ціннісних орієнтацій на становлення особистості необхідно розглядати у контексті більш складних утворень особистості, зокрема, у структурі самосвідомості, життєвих відношень особистості до світу в цілому. Психологічний аспект впливу ціннісних орієнтацій, як

одного із структурних компонентів особистості, тісно пов'язаний з дослідженням процесу формування ціннісних орієнтацій на особистість юнака [2, с. 137].

Ціннісні орієнтації формуються в ході соціалізації особистості внаслідок проникнення суспільної інформації в її індивідуально-психологічний світ. Спочатку юна особистість набуває досвіду попередніх поколінь, отримуючи уже схвалені стереотипи поведінки, орієнтовані на соціокультурні цінності. А вже потім набуває власного досвіду, який допомагає індивідові адаптуватися в мікросередовищі [2, с. 139].

Сучасність характеризується наявністю як нових динамічних цінностей, що виникають внаслідок різноманітних і подекуди несвідомих впливів середовища, засобів масової інформації тощо, так і цінностей традиційного, стабільного або усталеного характеру, які формуються в результаті дії довготривалих чинників, цілеспрямованих роздумів особистості, її виховання, впливу соціального середовища. Переоцінка цінностей, їх криза найбільше впливають на формування світогляду сучасної молоді. Саме ці процеси зумовлюють необхідність дослідження ціннісних життєвих орієнтацій молоді.

Ціннісні орієнтації – важливий компонент світогляду особистості, який відображає певну значущість об'єктів чи явищ соціальної дійсності для неї. Система ціннісних орієнтацій є центральним особистісним психологічним утворенням, що визначає мотивацію поведінки людини, способи досягнення життєвих цілей, особливості взаємодії з іншими людьми, суспільством. Важливо формувати ціннісні життєві орієнтації саме у студентів, оскільки цей період є сприятливим. Відсутність сформованої системи цінностей та змістовних життєвих орієнтацій може призвести до почуття внутрішньої порожнечі, екзистенційної кризи, некритичного прийняття групових норм поведінки та світогляду загалом [4, с. 34].

Студентський період – це час інтенсивного формування системи змістовних та ціннісних орієнтацій, що, у свою чергу, визначає становлення особистісної зрілості. Це пов'язано з розширенням самосвідомості, розвитком концептуального мислення, накопиченням морального досвіду. Поява переконань у юності свідчить про суттєвий якісний злам у характері формування системи моральних цінностей [4, с. 39].

Після завершення навчання та отримання вищої освіти кожна молода людина зіштовхується з невизначеністю свого професійного майбутнього та труднощами при пошуках свого першого робочого місця. Вибір майбутньої посади та першого місця праці є найважливішим і складним рішенням, яке повинна зробити молодь, яка вступає у період дорослого життя. Так, результати дослідження

«Цінності української молоді» свідчать, про те, що молодь віком 14-34 роки своє перше робоче місце отримує за допомогою знайомих або друзів і ця частка складає -47% від працюючої молоді, з допомогою батьків/родичів -24%, тоді як через оголошення розміщене в мережі Інтернет свою першу роботу люди знаходять 10% від працюючої молоді, за допомогою засобів масової інформації -7,2%, направлення на роботу після завершення навчання одержали -6,1% та за допомогою служби зайнятості -3,2%.

Кожен можливий вибір має певну ймовірність виникнення і цінність, що визначається суб'єктивно. Зрозуміло, що цінності можуть бути як позитивними так і негативними залежно від чого вони обертаються як зисками, так і витратами». Створення якісних робочих місць шляхом сприяння розвитку та становленню нових гнучких форм зайнятості має бути основним завданням оновленої системи інституційної підтримки населення в Україні. Молодь продовжує свій вибір професії, які є найпрестижнішими з їх точки зору, а не ті, кого на даний момент шукають роботодавців. До того ж, ці професії, на думку молодих людей, забезпечують життєвий успіх особистості у майбутньому [3, с. 88].

Важливою категорією сучасної молоді є та її частина, яка перебуває у процесі активного пошуку свого життєвого шляху, самовизначення у професійній, особистісній та соціальній сферах. Ця категорія включає молодих людей, які ще не визначилися з професійним вибором, змінюють сферу діяльності, перебувають у стані внутрішньої кризи або активного особистісного пошуку. Психологічні особливості цієї групи молоді визначають специфіку їхніх ціннісних орієнтацій.

Черемних К.О. зазначає, що мотиваційно-сміслові структури майбутнього є важливим механізмом нарративної ідентичності молоді. Для молодих людей, які перебувають у процесі пошуку себе, характерне активне осмислення життєвих перспектив, формування образу бажаного майбутнього, що безпосередньо впливає на їхні ціннісні орієнтації. Невизначеність життєвого шляху може супроводжуватися як ціннісною дезорієнтацією, так і активним пошуком нових ціннісних орієнтирів [5, с. 25].

Список використаних джерел:

1. Католик Г.В. Психологія формування професійної Я-концепції практичного психолога: дис. д-ра психол. наук. Київ, 2016. (дата звернення: 12.04.2025)
2. Михайлишин У.Б., Завацький В.Ю., Гетта О.М. Психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на формування особистості в юнацькому віці. 2017 с. 137-139 URL:https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36325/1/Tipp_2017_3_15.pdf (дата звернення: 14.04.2025)

3. Сензерліхт Марія Володимирівна Ціннісні орієнтації молоді при професійному самовизначенні на ринку праці. 2022. с. 88. DOI: <http://doi.org/10.32750/2022-0107> (дата звернення: 14.04.2025)

4. Ткачук Л. В., Остополець І. Ю. Особливості ціннісних життєвих орієнтацій сучасної студентської молоді. 2023. с. 34-37. URL: <https://jvestnik-psychological.donnu.edu.ua/article/view/14263/14160> (дата звернення: 14.04.2025)

5. Черемних К.О. Мотиваційно-сміслові структуризації майбутнього як механізм нарративної ідентичності студентської молоді: автореф. дис.канд. псих. наук. К., 2008. с. 25. URL: <https://i.twirpx.link/file/447878/> (дата звернення: 13.04.2025)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-507-8-4>

Левчук Я. О.,

студентка 4-го курсу за спеціальністю «Психологія»

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Науковий керівник: Мітіна С. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Найважливіший процес гендерного розвитку відбувається в середньому дитинстві та юнацькому віці, що веде до більш зрілого засвоєння статевих і гендерних ролей. У цей період підлітки через різноманітні соціалізаційні контексти – сім'ю, школу, спільноту, медіа – отримують численні можливості для формування чіткого уявлення про те, що вважається відповідним для чоловіків і жінок у суспільстві, в якому вони живуть. Свідомість гендерних стереотипів зростає під час росту та розвитку: у дитинстві ці стереотипи є жорсткими, але неточними, тоді як у юнацькому віці хлопці та дівчата розвивають нові когнітивні навички, стають більш обізнаними щодо множинності підходів до гендерних ролей, а якості, що визначають стереотипи, стають менш послідовними та перестають сприйматися як незмінні. Розуміння того, як гендер впливає на стилі спілкування, емоційні реакції та поведінку є надзвичайно важливим і актуальним.

Проблема гендеру як соціальної статі, що визначає поведінку людини в суспільстві одним із перших розглядав Дж. Мані. Дослідженням